

Cultuurhistorische wandeling door de Groene Long

Fons Plevoets

Hoewel bij bezichtiging ook andere aandachtspunten mogelijk zijn, willen we in het bijzonder wijzen op de cultuurhistorisch waardevolle elementen in het gebied. De toelichtingen zijn beknopt. Over een aantal gebouwen is diepgaander literatuur aanwezig in het Tilburgs gemeentearchief. Hen die een natuurwandeling willen, verwijzen we naar het artikel van N. Maes in het "Groene-Longnummer" van Actum Tilliburgis uit 1976. Helaas is zijn groen-inventarisatie gedeeltelijk achterhaald.

Hasseltplein

Bijzondere aandacht verdient hier de Hasseltse kapel uit ca. 1500, het oudste nog bestaande bouwwerk in Tilburg. Het Mariaklokje boven het uurwerk dateert uit 1536. Eeuwenlang was de kapel een centrum voor volksdevotie. Let ook op de details (hangen sluitwerk, 19de eeuwse inrichting) waarmee bij de voortreffelijke restauratie rekening werd gehouden. De kapel staat op de rijksmonumentenlijst.

De lantaarns voor de kapel dragen het 19de-eeuws gemeentewapen.

Aan de noordzijde van het plein bevindt zich een aantal panden met voorheen ambachtelijke bedrijfsfuncties. Hoewel het interieur vaak grondige wijzigingen heeft ondergaan, blijven zij exterieur door IJsselstenen, luiken, muurankers het oude karakter bewaren. Nummer 34, 35 en 37 dateren uit de tweede helft van de 19de eeuw, nummer 38 en 40-41 zijn iets ouder. De nummers 37 tot en met 41 zijn rijksmonumenten.

*Afb. 1 De Hasseltse kapel
(foto Ton van Horsen,
1987).*

Afb. 2 Leerlooierij met woonhuis, Hasselplein 44. Rechts daarvan Hasselplein 42a-h (foto Ton van Horses, 1987).

Het pand nr. 42 a-h laat zien dat eigentijdse architectuur goed kan werken, mits schaal en maatvoering in overeenstemming zijn met de omgeving. Over de dakkapellen kunnen de meningen uiteenlopen. Hasselplein 44 was een woonhuis met links leerlooierij dat in zijn huidige verschijnings-

vorm minstens dateert uit de eerste helft van de 19de eeuw. Reeds voor 1737 werd op deze plaats de leerlooierij gepraktiseerd. Karakteristiek aan dit rijksmonument is o.a. dat woon- en bedrijfsruimte in de ambachtelijke (zoals ook in de agrarische) situatie onder één dak gebouwd zijn.

Afb. 3 Hasselplein 41-37 (foto Ton van Horses, 1987).

Afb. 4 Hasseltplein 41-37
(foto Ton van Horses
1987).

Afb. 5 Hasseltplein 35-32
(foto Ton van Horses,
1987).

Reitse Hoevenstraat

De Oliemeulen

Vanaf het Hasseltplein komt u links na een paar honderd meter aan een boerderij die gebouwd is tussen 1759 en 1830 met een oliemolen. Van de laatste is niets meer over. Aan de noordwestzijde van de boerderij bevindt zich het woongedeelte met schuur onder pannenschilddak. Het zuid-oostelijke deel is in 1930 herbouwd met origineel gebint en ronde schouw.

Als woonhuis voor F. Siemer, pr., leraar Duits aan het St.-Odulphuslyceum, was het in de jaren 20 en 30 van deze eeuw een belangrijk ontmoetingscentrum voor jongeren, actief op het brede terrein van de Brabantse zelfbewustwording. Van hieruit ondernam men fietstochten om de eigenheid

Afb. 6 De Oliemeulen aan
de Reitse Hoevenstraat 30
(foto Jan Briefies. 1980).

Afb. 7 De Tongerlose
Hoef met karschop (foto
Jan Brieffies, 1981).

Afb. 8 Reitse
Hoevenstraat 44-46 en een
deel van 48 (foto Ton van
Horsen, 1987).

van het Brabantse land en volk te ontdekken.

De Tongerlose Hoef

De huidige verschijningsvorm van het complex is deels 17de- deels 18de-eeuws. Minstens in de 15de eeuw al heeft hier een pacht-hoeve gestaan van de Norbertijnen van Tongerlo. Deze kloosterorde heeft waarschijnlijk een grote rol gespeeld in de laatmiddeleeuwse ontginning van "de Hoeven".

Het complex bestaat uit vijf gebouwen: de boerderij, de tiendschuur (voor de opslag van aan de Norbertijnen in natura verschuldigde belasting), een karschop (rechts van de boerderij), een bakhuisje en schaapskooi. De laatste is op authentieke wijze herbouwd. De boerderij is het oudste deel van het complex. Zij wordt gerekend tot de zo-

Afb. 9 Reitse
Hoevenstraat 36-48.
Links de Dr. Ahausstraat
(foto Ton van Horsen,
1987).